32 268 Verslag van een werkbezoek aan Madrid

Nr. 2 Verslag van een werkbezoek aan Madrid door een delegatie van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid van 18 tot 20 oktober 2026
Vastgesteld 25 november 2026

Verslag van werkbezoek Spanje
Een delegatie van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft van 18 tot 20 oktober 2026 een werkbezoek gebracht aan Madrid. De delegatie bestond uit de leden Van der Werf (D66, delegatieleider), Mutluer (PRO, delegatieleider), Armut (CDA), Wiersma (BBB) en Dobbe (SP).

Het werkbezoek stond in het teken van de Spaanse aanpak van gendergerelateerd geweld en femicide. Doel van het werkbezoek was te leren van de Spaanse aanpak van gendergerelateerd geweld en femicide en te verkennen welke elementen daarvan relevant kunnen zijn voor het Nederlandse beleid in het kader van femicide. Tijdens het bezoek sprak de delegatie met vertegenwoordigers van hulpverlening, politie, rechtspraak, wetenschap, media, maatschappelijke organisaties, het Openbaar Ministerie en het Ministerie van Gelijkheid.

De delegatie dankt alle betrokken gesprekspartners en spreekt haar waardering en dank uit aan de Nederlandse ambassade in Madrid voor hun uitstekende ondersteuning in de voorbereiding en uitvoering van dit werkbezoek.

In dit verslag worden kort de hoofdlijnen van de gevoerde gesprekken weergegeven.

Zondag 18 oktober 2026
Diner met de Nederlandse ambassadeur in Spanje
Na aankomst in Madrid werd de delegatie ontvangen op de residentie van de Nederlandse ambassadeur in Spanje, Roel Nieuwenkamp. Tijdens het diner sprak de delegatie met de ambassadeur over de Spaanse aanpak van gendergerelateerd geweld. Verder sprak de delegatie over de actuele politieke situatie in Spanje en de betrekkingen tussen Nederland en Spanje. Daarbij werd onder meer stilgestaan bij de omvangrijke Nederlandse gemeenschap in Spanje. Ook kwam de aanpak van drugscriminaliteit en ondermijnende criminaliteit aan bod, waarbij werd gesproken over de uitdagingen en de wijze waarop deze worden aangepakt.

Maandag 19 oktober 2026
Hulpcentrum gemeente Madrid
De tweede dag van het werkbezoek startte met een werkbezoek aan een hulpcentrum van de gemeente Madrid. Het hulpcentrum biedt ondersteuning aan vrouwen die te maken hebben of hebben gehad met geweld door een partner of ex-partner. De delegatie sprak met vertegenwoordigers van het hulpcentrum over de ondersteuning die aan slachtoffers wordt geboden. Daarbij werd ingegaan op het aantal vrouwen dat jaarlijks door het centrum wordt geholpen, de integrale samenwerking met andere betrokken organisaties en de wijze waarop vrouwen in contact komen met het centrum. Ook werd gesproken over regionale verschillen in de uitvoering van beleid en de landelijke aansturing daarvan. Daarnaast kwamen uitdagingen rond huisvesting van slachtoffers en de aanpak van daders aan de orde. Het bezoek werd afgesloten met een rondleiding door het centrum.

Unidades de Atención a la Familia y Mujer (UFAM) van de Policía Nacional
De delegatie bracht vervolgens een bezoek aan de gespecialiseerde politie-eenheid voor de aanpak van gendergerelateerd geweld binnen de Policía Nacional, Unidades de Atención a la Familia y Mujer (UFAM). De delegatie werd ontvangen door de politiechef, die een uitgebreide toelichting gaf op de Spaanse aanpak van gendergerelateerd geweld. Daarbij werd uiteengezet hoe slachtoffers binnen dit model centraal staan en op welke wijze gespecialiseerde ondersteuning wordt geboden. De politiechef lichtte toe dat wordt gewerkt met een relatief eenvoudige organisatiestructuur, waarbij gespecialiseerde agenten verantwoordelijk zijn voor afzonderlijke taken op het gebied van bescherming en opsporing. Elke vrouw die in beeld komt bij de politie krijgt een gespecialiseerde beschermingsagent toegewezen. Daarnaast wordt veel aandacht besteed aan onderzoek, risicotaxatie en het werken volgens vaste protocollen. De politiechef schetste de Spaanse aanpak als een model dat bestaat uit drie onderdelen die onderling samenhangen: opsporing, bescherming, onderzoek en analyse.

Vervolgens kreeg de delegatie een toelichting op het VioGén-systeem, waarin gegevens worden verzameld over slachtoffers van gendergerelateerd geweld. Verschillende betrokken instanties kunnen informatie aan het systeem toevoegen, waaronder de politie en medische professionals. Op basis van diverse indicatoren brengt het systeem risico's in kaart en wordt bepaald welk beschermingsniveau noodzakelijk is. Daarbij werd benadrukt dat Spanje al sinds de invoering van de wetgeving uit 2004 werkt met gespecialiseerde politie-eenheden, rechters en officieren van justitie die zich specifiek richten op de aanpak van gendergerelateerd geweld.

Tijdens het gesprek vroeg de delegatie onder meer naar de werking van het model in de praktijk, de mogelijke privacyaspecten van het VioGén-systeem en de voor- en nadelen van de Spaanse werkwijze. Ook werd gesproken over recente ontwikkelingen in de wetgeving en de wijze waarop binnen de aanpak rekening wordt gehouden met kwetsbare groepen. Tot slot wisselden de delegatie en de gesprekspartners van gedachten over de lessen die uit de Spaanse aanpak kunnen worden getrokken en de uitdagingen die zich in de praktijk voordoen.

Observatorio contra la Violencia Doméstica y de Género
Aansluitend sprak de delegatie met vertegenwoordigers van het Observatorium tegen huiselijk en gendergerelateerd geweld, dat verbonden is aan de Spaanse Raad voor de Rechtspraak. Het gesprek stond in het teken van het juridische kader voor de aanpak van gendergerelateerd geweld, de toepassing van de wetgeving in de praktijk en de verzameling, monitoring en publicatie van gegevens. Het Observatorium werd opgericht in 2002 met als doel gendergerelateerd geweld tegen te gaan. Daarbij vervult het een rol in kennisvergaring, de coördinatie tussen verschillende betrokken instellingen en de opleiding van professionals binnen de rechtspraktijk.

Tijdens het gesprek werd toegelicht dat de Spaanse wet tegen gendergerelateerd geweld uit 2004 internationaal als baanbrekend wordt beschouwd. Deze wet maakte onder meer de instelling van gespecialiseerde rechtbanken mogelijk. Sindsdien is dit stelsel sterk uitgebreid en zijn in Spanje 171 gespecialiseerde rechtbanken actief. De gesprekspartners lichtten toe hoe deze rechtbanken functioneren en welke rol zij spelen binnen de bredere aanpak van gendergerelateerd geweld. Daarnaast werd gesproken over het systeem van elektronische monitoring dat kan worden ingezet wanneer een rechter een beschermingsmaatregel oplegt. In dat kader kan een waarschuwing worden afgegeven wanneer een agressor zich binnen een

verboden afstand van het slachtoffer begeeft. Volgens de gesprekspartners vormt dit een belangrijk instrument om de veiligheid van slachtoffers te vergroten.

Verder kwam de bescherming van kinderen die opgroeien in situaties van huiselijk of gendergerelateerd geweld aan de orde. Daarbij werd toegelicht dat kinderen sinds 2015 in de Spaanse wetgeving rechtstreeks als slachtoffer worden erkend. Hierdoor kunnen zij aanspraak maken op specifieke beschermingsmaatregelen en ondersteuning. De delegatie wisselde met de vertegenwoordigers van het Observatorium van gedachten over de ontwikkeling van deze maatregelen en de wijze waarop de bescherming van slachtoffers in de praktijk vorm krijgt.

Werklunch met academici
Tijdens een werklunch sprak de delegatie met de hoogleraren María Luisa Villamarín López en Helena Soleto Muñoz, beiden deskundig op het gebied van gendergerelateerd geweld. Zij vertelden over hun onderzoek naar onder meer de verhouding tussen de versterkte bescherming van slachtoffers en de onschuldpresumptie, het recht van slachtoffers om niet te verklaren en financiële compensatie. De delegatie wisselde met hen van gedachtenover de verschillen in het Spaanse en Nederlandse rechtssysteem en de wijze waarop beide landen met deze vraagstukken omgaan.

Gesprek met journalist Pablo Muñoz López
In de middag vond een gesprek plaats met Pablo Muñoz López, een Spaanse freelancejournalist. De delegatie sprak met hem over de rol van de media in de berichtgeving over femicide en gendergerelateerd geweld. Tijdens het gesprek schetste hij de veranderingen die de afgelopen decennia hebben plaatsgevonden in de wijze waarop Spaanse media over deze onderwerpen berichten. Daarbij stond hij stil bij de zaak van Ana Orantes, die in 1997 door haar ex-man werd vermoord nadat zij haar ervaringen met geweld publiekelijk had gedeeld. Volgens Muñoz vormde deze zaak een belangrijk keerpunt in het publieke debat en leidde zij uiteindelijk mede tot de totstandkoming van de Spaanse wetgeving tegen gendergerelateerd geweld in 2004.

Verder werd gesproken over de verantwoordelijkheid van media bij de berichtgeving over femicide. Daarbij kwam aan de orde dat slachtoffers niet mogen verdwijnen achter statistieken en dat het van belang is oog te houden voor de menselijke kant van deze verhalen. Ook werd stilgestaan bij het belang van zorgvuldig taalgebruik en de terminologie die wordt gehanteerd in berichtgeving over geweld tegen vrouwen. Tot slot wisselde de delegatie met Muñoz van gedachten over de invloed van sociale media en de veranderende rol van traditionele nieuwsmedia in het maatschappelijke debat.

Fundación Mujeres en Enclave Feminista
Later die middag ging de delegatie in gesprek met Marisa Soleto Ávila, directrice van Fundación Mujeres en Ángeles Álvarez, directrice van Enclave Feminista. Tijdens het gesprek werd gesproken over het belang van preventie en bewustwording, de rol van jongeren bij het voorkomen van gendergerelateerd geweld en de ondersteuning van gezinnen die met geweld zijn geconfronteerd. De gesprekspartners benadrukten de betekenis van de Spaanse vrouwenbeweging bij de ontwikkeling van beleid en maatschappelijke bewustwording rondom geweld tegen vrouwen. Daarbij kwam ook de sterke verankering van maatschappelijke organisaties in de samenleving aan de orde. Verder werd gesproken over onderwijs en voorlichting als instrumenten om geweld te voorkomen en over het belang van het tegengaan van polarisatie in het publieke debat over dit onderwerp. De delegatie wisselde met de gesprekspartners van gedachten over de wijze waarop maatschappelijke organisaties

kunnen bijdragen aan preventie, ondersteuning van slachtoffers en het creëren van draagvlak voor beleid.

Werkdiner
De dag werd afgesloten met een werkdiner met de liaisonmagistraat, de liaisonofficier van de Nationale Politie en het hoofd van de afdeling communicatie en cultuur van de Nederlandse Ambassade in Madrid. Tijdens het diner reflecteerde de delegatie op de gesprekken die gedurende de dag waren gevoerd. Daarbij werd onder meer gesproken over overeenkomsten en verschillen tussen de Spaanse en Nederlandse aanpak van gendergerelateerd geweld en de wijze waarop de verschillende ketenpartners in beide landen samenwerken. Daarnaast wisselden de aanwezigen van gedachten over mogelijke lessen die uit de Spaanse ervaringen kunnen worden getrokken en de vraag welke elementen van de Spaanse aanpak relevant kunnen zijn voor de Nederlandse context.

Dinsdag 20 oktober 2026
Openbaar Ministerie
De laatste dag van het werkbezoek startte met de gespecialiseerde eenheid voor geweld tegen vrouwen binnen het Spaanse Openbaar Ministerie, La Unidad de Violencia sobre la Mujer. Aan het gesprek namen hoofdofficier van justitie Mª Eugenia Prendes Menéndez en de officieren van justitie Mª Luisa Ordóñez de Barraicua, en Lourdes Aznar Gracia deel. De delegatie sprak met het Openbaar Ministerie over tekorten in de strafrechtketen en hoe men daar in Spanje mee omgaat. Daarbij kwam ook de inzet van snelrecht aan de orde. Snelrecht wordt ingezet om na een aangifte snel tot een oordeel over te gaan. Verder sprak de delegatie over de Spaanse werkwijze om met gespecialiseerde officieren van justitie te werken. Daardoor heeft men een hoge mate van specialisatie.

Ook sprak men over de werkwijze als het gaat om de bescherming van kinderen en het ontzetten uit de ouderlijke macht. Daarbij ging het onder andere over welke wettelijke regelingen er gelden. Sinds 2015 heeft Spanje bijvoorbeeld een wet die kinderen ook direct als slachtoffer ziet als zij opgroeien in een gezin waar gendergerelateerd geweld plaatsvond, omdat zij opgroeien in een omgeving met geweld.

Gesprek met het ministerie van Gelijkheid
Het programma werd afgesloten met een bezoek aan het Ministerie van Gelijkheid. De delegatie sprak daar over het state pact against gender based violence. Dit werd in 2017 geïntroduceerd en breed gesteund in de maatschappij. Bij het state pact werden financiële middelen vrijgemaakt om de doelen van het state pact te verwezenlijken. In 2025 is het pact vernieuwd. Ook sprak de delegatie over onderwijs op scholen over het onderwerp gendergerelateerd geweld en over de inzet van hulplijn 016. Deze hulplijn is 24/7 bereikbaar voor vrouwen die slachtoffer zijn van geweld, maar ook voor mensen uit hun directe omgeving, zoals vrienden of familie.

De voorzitters van de delegatie,
Van der Werf
Mutluer

De griffier van de delegatie,
Van Tilburg